

VINDICÆ
PRO LIBRO QUARTO
DE JUSTIFICATIONE
QUI EST DE JUSTITIA OPERUM

Ad CAPUT I.

Orditur more suo Amesius a calumnia, quæ eo fedior hic est, quod hanc ipsam « calumniam » notam Bellarmino inure plane sycophantice conatur. Sic enim ait : « Fundamenta quadam jacturus Bellarm. doctrinae Pontificie de justitia operum, quam actualē appellat, non minus calumnose quam insidiose disserit, primo de lege, Evangelio, libertate Christiana, et operum necessitate; de quibus tamen, quia nullum controversie statum recte formavit, non possumus nos aliter disputare, quam animadversiones nostras apponendo iis, que ab ipso proferuntur, et sunt alicujus momenti ». Quam splendide hic suos « tirones » fallat Amesius, abunde constabat, si genuinam Bellarminianam tractationis seriem hic perortexamus, quam ipse fraudulenter invertit in multis, quæ nempe « enervare » per puram omissionem opportunitus se posse credidit. Evidem hereticos hujus temporis negare bonorum operum necessitatem, perspicuum est : Multi certe illorum aliud loquuntur, aliud sentiunt. Sunt enim, qui clamant, injuriam Lutheranis fieri, cum dicuntur opera bona, tamquam ad salutem necessaria contempnere. Ita Confess. August. artic. 20. queritur. Ita Melanchthon, Brentius, Calvinus, immo et ipsi Lutherus in lib. de visit. Saxon. docent, opera bona esse facienda : et aliqui modo indicant, esse necessaria, cum affirmant, veram fidem non esse, que non parit bona opera, et que charitatem comitem non habet. Quidquid vero si de modis loquendi, si excutiantur scripta et dicta Lutheri pleraque, itemque eorum prin-

cipia, videntur omnino existimare, posse hominem salvari, etiam nulla bona opera faciat, nec mandata divina custodiatur.

Quod probatur I ex dictis Lutheri eorum Patriarcha, lib. II. de libert. Christi. Et in serm. Sic Deus dilexit, etc. Et de captivit. Babylonie, cap. de Bapt. Item in Commentar. ad cap. II. ad Galat. Item in sermon. de Missa privata, et alibi passim, ubi ita suam mentem explicitu, ut vix excusationi sit locus.

Probatur II ex illo communii eorum dogmate, quod omnia justorum opera sint ex natura sua peccata mortalia; ut patet ex Lutherio in Assert. artic. 31. 33. et 36. Ex Calvin. lib. III. instit. cap. 12. et cap. 14. §. 9. Nam, si « bona opera sunt peccata mortalia », et tamen « proper fides non imputacione »; certe poterunt etiam mala opera proper fides non imputari, ac per hoc non nocere : neque erit causa, cur vietentur. Atque hoc est, quod dicit Luther. de captivit. Babylon. « Omnia peccata in momento a fide absorberi ». Nec evadent dicendo : « Mala opera non posse cum fide consistere, quia, qui habet propositum pecandi, non potest concipere fiduciam remissionis peccatorum, et ideo fides vera semper est cum charitate conjuncta ». Contra, quia, si hoc esset verum, non possent etiam opera bona cum fide consistere : sunt enim haec (juxta ipsos), revera peccata mortalia, et tantum nominetenus, et secundum quid bona. Quomodo ergo possunt esse necessaria?

Probatur III ex discretione legis, et Evangelii. Nam ex doctrina eorum communii, hoc interest inter legem et Evangelium, quod lex proponit justitiam et salutem cum prin-

ditione legis implenda : Evangelium proponit justitiam et salutem sine ulla conditione fidei. Et hinc deducunt alterum discrimen, quod lex terreat, evangelium consolatur. Ita Lutherus passim. At : si Evangelium nullam requirit conditionem obedientiae, sed est sola fide contenta, certe, qui nihil boni faciet, consentanea ad Evangelium vivet. Quod si dicas : Evangelium non requirit conditionem operum, fides tamen requirit, non enim erit fides, nisi pariat bona opera; hinc sequetur, aut fides non esse conformem Evangelio, aut hoc saltene mediate requiri conditionem operum. Quomodo enim fides, si requirit opera, non erit potius ex lege, quam ex Evangelio? Aut si Evangelium requirit fidem, et haec requirit opera, nonne etiam consequenter Evangelium requiri opera? Quare, vel inane est discrimen, quod frequentissime trahunt inter legem et Evangelium; vel coguntur dicere, absolute nulla bona opera necessaria esse ad salutem, et consolacionem magnam ex Evangelio percipere, ac jussificari, salvare eos, qui voluntarie in sceleribus perseverant.

Probatur idem IV ex libertate Christiana, quæ juxta ipsos in hoc consistit, quod homo justus sit liber a debito legis implendae coram Deo, ac per hoc omnia opera jam sint indifferentia. Quod necessario colligitur ex alio principio, quo docent, legis implentionem etiam justis esse penitus impossibilem. Nam, si lex impossibilis est, nisi tollatur debitum ejus implenda, omnes damnabitur. Ne ergo justi damnentur, ab ejus jugo et debito liberantur. Ha docent Luther. lib. de libert. Christ. et in epist. ad Galat. in serm. de Mose. Calvin. lib. III. institut. cap. 19. §. 2. 4. et 7. Quid ad haec omnia Amesius? Silet. At, numquid hic recte formatus est status controversie? nonne argumenta Bellarminianam robustam, ut nec extremo digno ea atrectare sit ausus Amesius? Si quid in his omnibus calumnia, cur non vindicavit? cur silentio suo approbavit et confirmavit?

Ad CAPUT II.

Ut probetur, in Evangelio contineri etiam doctrinam operum, et leges varias, ejusque promissionem requirere conditions legis implenda; prænotandum est : Duobus modis sumi Evangelium. I. Pro doctrina, quam Christus et Apostoli prædicarunt, et in libris

Lutherano-Calvinianos : In Evangelio contingeri leges proprie dictas, communiationes, et promissiones cum conditione obedientie, non minus ac in veteri Lege. De legibus patet ex cap. v. Matth. ubi Christus confirmat, explicat, et perficit legem Mosis de homicidio, adulterio, etc. De terroribus et comminationibus patet ex eodem sermone Christi, item ex Matth. xxii. vers. 13. xxiii. vers. 13. Marc. ix. vers. 18. Luc. xii. vers. 10. De conditione obedientie in promissionibus que manifestum est. Tum ex eodem cap. v. Matth. vers. 20. *Nisi abundaverit justitia vestra*, etc. Tum ex Matth. xix. vers. 17. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata, etc.* Amesius : *In libris hec omnia contineri nulla causa est, cur magnopere contendatis, quia neminem habent contra sententiam v.* Deserunt in hoc puncto juniores Puritanos Patriarchas Lutherum, et Calvinum, Brentium, quorum verba recitat Bellarm., si Amesius fides adhibenda sit. Verum rem ipse praelare conficit ita, ut cum ob nimiam perspicuitatem SS. Scripturæ testimoniorum negare non posset in Novo Testam. leges, communiations, et promissiones conditionatas contineri, beneficio tamen almae Quodlibetice, quod verbis dat, re ipsa tollit. Ait ergo. *Quamvis in Nov. Testam. quedam prescribantur, tamen non tam ut opera, quam ut media gracie a Christo instituta prescribuntur.* Falsis glossa ? Numquid etiam in lege naturæ et Mosaica, opera prescribantur, ut media gracie obtinende, retinendæ, recuperandæ ? Etsi enim carnalibus etiam benedictiones temporales fuerint propositæ, ut his primo illicerent ad observantiam mandatorum qualemcumque exteriorem : negari tamen nee debet, nec protest, omnem legum divinarum observationem in quocumque status principaliiter intendam fuisse, ut medium acquirendæ, retinendæ, recuperandæ gratiae, et amicitiae divinae. Unde. 2. etiam par est ratio quod « communiations et terrores » in quocumque statu et lege, sive nature, sive scripta, sive Evangelica. Adeoque vana est evasio Amesii, qua ait : *Illas non magis esse partes Evangelii, quam pars est medicinae, quod medicus indicet mortem secuturam ex medelæ neglecta.* 3. Quoad « promissiones sub conditione obedientie » frusta « distinguunt » in hac, quatenus « est causa juris, quod habemus ad rem promissam », et quatenus est « adjunctum, seu effectus rei pro-

missæ, vel donationis ejus »; priori modo ait, illas esse « proprias legis, posteriori modo, locum habere illas in regno gratiae, ubi meritum nostrum nullus relinquatur locus ». Vanitas hujus distinctionis apparebit infra, cum monstrabitur, meritum nostrum æque ac Christi omnino habere locum in regno gratiae.

Ad CAPUT III.

Illud primo interest inter legem, et Evangelium, quod inter doctrinam inchoatam, et perfectam. Continetur enim Evangelium in lege, ut arbor in semine, ut at S. Thomas 1. 2. quest. 107. et S. Augustin. lib. vi. de Civitate Dei cap. 26. ait : « Testam. Vetus esse occupationem Novi, et hoc esse revelationem Veteris ». Amesius : « Haec non est differentia inter legem factorum et promissionem seu Evangelium. Resp. : Esto ! Sed est tamen differentia inter doctrinam Vet. et Novi Testamenti, quod hic probandum suscepit Bellarmius. Quod, dum ex Alexand. Aleus impugnare satagit Amesius, hoc ipso confirmat. Sane inficiari non potuit, in utroque Testamento contineri mysteria, promissiones, et præcepta, quibus fides, spes, charitas respondent, ut luculent monstrar Belarmius.

Ad CAPUT IV.

Secundum disserim inter legem Mosiacum, et Evangelium est, quod lex per Mose data est, qui legislator tantum fuit; Evangelium per Christum, qui non solum Legislator, sed etiam Redemptor fuit. Proinde, lex venit sola in doctrina sola, Evangelium non solum, sed cum gratia. Itaque, qui legem per Mose acceperunt, doctrinam tantum acceperunt, ut instructi per legem inter virtutes, et vitia discernerent : Qui vero per Christum Evangelium acceperunt, præter doctrinam etiam gratiam acceperunt, ut non modo discernerent, sed etiam, ut justitiam diligenter, et odio haberent iniuriam. Amesius : « Hoc unum disserim non negamus; sed neque præcipuum est, sicut apparet (Puritanis per consipicilia Quodlibetica legentibus Apostolum), Rom. x. vers. 5. Galat. iii. vers. 11. 12. neque recte a Bellarm. explicatur; nec denique adversus nostram causam facit quidquam ». Verum cur

nihil horum vel apparerent probat Amesius ? Nimirum satis est, huic homini dixisse, et monuisse, etiam idem de reliquis differentiis, quas ex his duabus Bellarmius derivat. Ita scilicet Bellarm. « enervatur »!

Tertium disserim est, quod lex Mosis uni tantum genit, lex Christi omnibus data fit. Quartum, quod lex umbram, et figuram rerum futurorum magna ex parte complectitur; Evangelium ipsum corpus, et veritatem exhibet. Quintum, quod lex Mosis adveniente Christi lege mutanda erat, Christi autem lega nulla alia succedere debet. Sextum, quod lex Mosis ostenderit morbum, et ad querendum medium excitavit; lex autem Christi vim habet justificandi; ita, ut cum doctrina detur etiam gratia fidei et charitatis : adeoque noster legislator simul cum lega « dedit benedictionem, ut eamus de virtute in virtutem ». Psalm. lxxxviii. vers. 7. Septimum, quod illa sit timoris et servitutis, hec amoris et libertatis. Quod illa gravis et « importabilis », haec *jugum suave, et onus leve sit*. Tria haec postrema discrimina oriuntur ex secundo, tria reliqua ex primo. Est autem circa secundum disserim præcipue observandum, quod usque adeo operum necessitatem ab Evangelio non removeat, ut eam potius ad Evangelium maxime pertinere demonstret. Quorsum enim cum Evangelio gratiam bene operandi, et legi ipsius implende Christus conjunxit, nisi ut, quod per litteram legis Evangelica discimus esse faciendum, id per Spiritum, et gratiam implamus ? Amesius haec omnia vel tacite approbat, vel per puram omissionem de more enervavit.

Ad CAPUT V.

Libertatem Christianam adversarii in eo ponunt, ut nulli legi subjecti sint in conscientia, et coram Deo, et Christum habeant non pro Legislatore, sed pro Redemptore. Nos autem cum concil. Trid. sess. 6. cap. 19. 20. et 21. docemus, Christianos, et justificatos non esse liberos ab obligatione præceptorum Dei, et Ecclesie, et eam quam heretici prædicant, non esse Christianam, sed profanam libertatem, et verius peccati ac diaboli voluntariam servitudinem. Amesius. « Tam afro est ista licentia calumnianti, ut auctor eius in testimonio nullam rationem habuisse videatur legis et conscientiae sue coram Deo. Nos enim agnoscimus, omnes Christi-

anos subjectos esse regulæ ac directioni, imperi ac obligationi legis moralis, et omnis mandati divini officium nobis aliquod impensis; sed vere fides liberos nihilominus esse credimus a justificatione per legem quærenda, a condemnatione ejus expectanda ab actionibus ejus rigore ac terrore; et hæc libertas illa est, quam Pontifici, ex justitiae sua presumptione, et intolerabili gratia contemptu, recusant oblatam ». Respondeo. : Nulla hic Bellarmini, sed Amesii calumnia reflexa est atrocissima, non tam in Bellarmium, quam omnes Catholicos. Itaque 4. Vel Amesius loquitur de se, et paucis sibi adhaerentibus; et sic deserit Lutherum, et Calvinum, (quorum verba locis supra assignatis a Bellarm. recitata, sunt solis radio scripta). Vel calumniant Bellarmium aperissime, tamquam falso tribumentem Luthero et Calvino, eorumque discipulis, quod ipsi conceptis verbis docvere. « Sola fides necessaria est », ait Lutherus, « cetera omnia liberrima, neque præcepta amplius, neque prohibita, etc. » Similia habet Calvinus lib. cit. Ame eliam ista, suo more, interpretari audeat Quodlibetica effrons ? At, quis tam fungus, ut falsimoniam non palpet et calumniat ?

Ad CAPUT VI.

Explosis commentis hereticorum cap. superiore, asserinus, libertatem Christianam ex Evangelio, et Apostolicis litteris tribus in rebus sitam esse : In libertate a peccato, et morte; a jugo legalis naturalis atque moralis, quia fit, ut lex nobis non dominetur tamquam servis immens flagello, sed ut imperat liberis, non admidendo legi vim obligandi, sed addendo hominibus charitatem, illam liberter implendi, iuxta illud Apostoli : *Non estis sub lege, sed sub gratia, etc. Justo non est lex posita, etc. Sub lege enim dicitur esse, qui a lege agitur ut servus; in lege est, qui secundum legem agit ut liber. His non habuit Amesius, quae opponeret.*

Ad CAPUT VII.

Adversarii in eo convenient, quod opera bona non sint necessaria, nisi necessitate presentie, ita, ut non habeant ullam relationem ad salutem, quasi sint merita, cause conditions, etc. Nos autem dicimus, opera bona homini justo esse necessaria ad salu-

tem, etiam ratione efficientiae, quia efficiunt salutem, meritorie scilicet, et moraliter. Amesius ait: « Se operibus non negare omnem relationem ad salutem; cum habeant relationem adjuncti consequentis, et effecti ad salutem, (ut loquuntur), adeptam, et adjunctis antecedentis, ut disponentis ad salutem adipiscendam, atque etiam argumentum confirmantis fiduciam, ac spem salutis; sed negamus, ulla opera nostra causam esse posse meritoriam justificationis, et salutis ». Verum ementias illæ relations non modi veritati, sed sibi ipsis quoque repugnant. Quomodo enim bona opera hujus vita libera possunt esse effectus salutis aeternæ? aut quomodo possunt esse dispositiones ad justificationem, aut gloriam adipiscendam, et tamen non habere ad hanc relationem conditionis?

Probatur ergo absolute veritas Catholica. I. Si promissio vita æternæ est conditionem, certe necessarium est implere conditionem, si quis salvi fieri velit. Sed verum prius. Ergo. Amesius « admittit conclusionem, sed negat efficientiam operum: aliae enim sunt », inquit, « conditiones præter cause efficientis ». Resp.: Ut denus, esse aliquas tales conditiones extra hominem ponendas, ut, si dicat promissor: Si navis ex India venerit, donabo tibi centum aureos: at, si condito involvat actiones liberas in obsequium promissoris præstandas, quis neget efficaciam moraliter et meritoriam? Porro, nimis falsum est, et pravi universali contrarium, quod addidit Amesius: « Promissio vita æternæ in secessu non suspenderit ex operibus, tamquam ex conditione vitam efficiens, sed victuorum notante ». Quid, queso, est haec conditio: « victuorum notante »? Nonne posuit tenebras latibulum suum?

II. — Probat. Si justus non est liber ab obligatione legis divinae, nisi eam implet, non salvabitur. Sed verum prius. Ergo. Amesius negat sequelam. « Eadem enim ratione », ait, « concludere libet, neminem salvari posse, qui vel minimum peccatum veniale admittit: Tali enim legem non implet ». Sed « libet » quidem ita inepit concludere Amesio, non tamen ideo licet; quia vel illa conditio: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, intelligitur de preceptis tantum sub mortali obligantibus; vel si intelligatur de impletione conditionis, qua nihil maculatum quavis labe veniali admittitur ad vitam aeternam, impletur satis, si lap-

sus veniales ante ingressum coeli delectantur.

III. — Prob. ex Hebr x. vers. 36. ubi dicitur: *Patientia necessaria, ut reportemus promissionem*, id est, in relatione ad salutem. Patientia autem est actus virtutis a fide distinctus. Amesius frustra concedit relationem, et negat meritoriam, ut ex dictis patet. Flagitiose autem Quodlibetice actus est, cum ait, « liquido apparet ex contexto, patientiam istam nihil esse aliud, quam constantiam in fiducia ». Ita quidlibet ex quolibet liquido fit! Similiter perseverantia in dilectione et sanctificatione I Timoth. II. vers. 14. dicitur necessaria, sine qua mulier salvari non potest. Hic sane est conditio onerosa libere a muliere ponenda, ut salvetur, ac proinde meritoria. Et efficientia hujus moralis explicita mentio fit Phil. II. vers. 12. *Salutem vestram operamini*. Ridicule Amesius « negat efficientiam operi, concedit operanti ». Nonne operans efficit « ut Quod », opus « ut Quo »? Similiter dicitur II. Corinth. IV. vers. 47. *Tristitia operatur paenitentiam in salutem stabilem*: Ergo paenitentia efficit salutem stabilem, meritoria, et moraliter: ubi universaliter dictum est de promissione sub conditione actus honesti libere ponendi, qui sine dubio meretur rem promissam; quod maxime verum est in « patientia tribulationum », que « pondus aeterna gloria operatur », iuxta II Corinth. IV. vers. 47. Et cum Rom. VIII. vers. 43. ait: *Si tamen compatinur, ut et conglorificemur, etc., illa collatio passionis ad gloriam, et excessus unius ad alterum, manifeste declarat, esse aliquam vim in operi paenitentia ad acquirendam illam gloriam*. Falsum est, quod ait Amesius: « Negationem illam paritas manifeste declarare nullatenus operi vim cause meritoriae inesse ». Ex hoc enim excessu præsumi supra dignitatem ipsius meriti solum infertur, non esse meritum ex rigore iustitiae commensuratum præmio, sed intervenire multiplicem, et magnam liberalitatem Dei, quod libenter fatemur, quod magis infra patebit.

Eadem operis externi supra fidem internam necessitas ad salutem evincitur ex illo Roman. x. vers. 10. *Ore confessio fit ad salutem*. Et ex Math. xxv. v. 34. 35. *Venite benedicti, et possidite regnum*; *Esurivi enim etc.* Ubi ratus redditus luculentus ostendit, opera bona esse aliquo modo causam aeternæ salutis. Effugia Amesiana, et Gerhardina vel coincidunt cum superioribus jam præclusis,

aut tam inania sunt, ut vix mereantur commemorari. Quid enim est aliud, cum contendunt, opera bona se habere « ut viam ad finem », nisi phrasis alterius substitutio, quæ faciliter patiatur æquivocationem? Omne opus liberum, honestum, cui promissum est præmium, sine dubio est causa, medium, via, etc. ad hoc obtinendum. Anne ergo, quia non omnis universum via habet se patriter, ut causa meritoria, et medium efficax, etiam in praesenti negotio affirmare licet? Haec insolitus probaret iniquus dux, militibus suis, crux, et vita sua prodigis non deberi promissum premium, quia heroicæ opera sunt « tantum via », non causa meritoria. Apage pueriles ineptias!

Ad CAPUT VIII.

Probationem ex XII. testimonii SS. Patrum dissimilavit Amesius, forte, quia nimis aperta pro nobis, aut quia noluit aperte ipsis contradicere.

Ad CAPUT IX.

Catholica veritas probatur ratione: Quia, si fides sola salvaret, et opera non essent necessaria, nisi ratione praesentia, ut fructus, et signa fidei, sequerentur, fidem salvare posse, etiamsi carerer omni bono opere, et conjuncta esset omnibus vitis, et peccatis. Hoc autem consequens est manifeste falsum: Ergo. Negat Amesius sequelam majoris hypotheticae, quam ait, « manifeste falsum », eo quod « supponere fidem vivam conjunctam omnibus vitis, et peccatis, sit fingere fidem simul vivam, et mortuam; et fingere hominem cum omnibus vitis, et peccatis salvatum, sit fingere hominem cum perditione salvi ». Resp.: Chiameram hic agnoscimus nos Catholicos, sed protrusam a cerebro Lutherano-Calviniano, non a nostro. Fides illa specialis, et sola Lutherano-Calviniana est « viva », ut supponitur ab ipsis; est et « mortua », quia ipsa existens sola sine cooperatione charitatis justificat. Hinc ita arguimus: Actio, quae sola ponit absolute effectum, non potest exigere coexistentiam cuiuscunq; actionis: Atqui fides Lutherano-Calvinianorum potest sola ponere absolute effectum justificationis: Ergo eadem non potest exigere coexistentiam charitatis. Major patet inductione; nec unquam dabunt

Ad CAPUT X.

Hæretici docent, legem divinam esse plane impossibilem homini, etiam justo. Catholici contra docent, legem Dei justis hominibus absolute esse possibilem per auxilium gratiæ Dei, et spiritum fidei, et charitatis, in ipsa justificatione nobis infusum. Amesius: « Nos non docemus, legem esse plane impossibilem homini, puta Adamo ante lapsum, et postea Christo, neconon iis, qui in Christo perfecte sanctificantur; sed de aliis, qui inchoatam tantum sanctificationem habent ex ordinaria gratia in ista vita dispensatione, ut legem divinam perfecte observent: Nos dicimus, hoc fieri non posse; Pontifici autem » facile et parvo negotio « fieri posse; haec enim sunt verba Bellarm. cap. II. Haec tenus controversia statum exposuit Amesius, sed perquam fraudulenter. Quid enim ad rem nostram facit Adamus ante lapsum, Christus usquequam impeccabilis, omnes beati in celis perfecte sanctificati? Deinde non est controversia (saltu principaliter), de impletione legis quodam omnino leges, (etiam sub veniali obligantibus), collective sumptas, quod tamen unice videtur intendere aut supponere Amesius; sed: Utrum homines justificati, et gratia Dei adjuti possint ita legem divinam implere, ut opera ipsorum (sive singula seorsim, sive omnia conjun-

ctim), non modo non sint appellanda peccata', sed etiam vere justa dei mereantur? Peccata debere dici, contendunt aperiti verbis a Bellarmin. recitatis, Lutherus libr. de libert. Christ. Et in assert. artic. 2. 31. 32. et 36. Calvinus libr. III. instit. cap. 14. §. 9. Melanchthon in locis 1421. tit. de pecc. « Omnia hominum, quantumvis laudabilis opera, plane vitiosissima esse, et morte digna peccata ». Quod opus Melanchthoni Lutherus libro de servo arbitr. cap. 1. pronuntiavit paucis annis post, esse « invictum libellum, suo iudicio, non solum immortalitate, sed canone quoque ecclesiastico dignum ». Hec ergo absurdia non tam heres, quam fatuus procerum vestrorum est, quam hic Bellarmin, flagellat, et profigat. Puduit, credo Amesius, candide rem expondere sine fuso. Possimus ergo questionem hanc compendiare, et Amesiana effugia, et argumenta, tamquam a scopo fere aberrantia paucis expedire, si notetur: Bellarminum loqui de justitia actuali, et impletione legis ea, quæ absolute justum pro statu vie, et vita iujus; et observantem mandatorum Dei denominat eum, qui nullum transgreditur praeceptum sub peccato lethali obligans. Fatum enim omnes cum Trident. concil. sess. 6. cap. 11. et can. 23. Citra speciale privilegium, nullum justum in via posse evitare omnia peccata venialis collective, etiam singula disjunctiva possit. Illi vero leves, subreptitii, et moraliter inevitabiles lapsus nec tollunt, nec minuant justitiam, seu gratiam habitatalem sanctificantem; neque etiam insufficient, et commaculant omnia, et singula opera bona iustorum, cum possint, gratia Dei largiter aspirante, plurima fieri omnibus numeris absoluta, et perfecta. Ad hoc quippe non requiritur, ut fiant cum intensione, et fervore summo possibili, cum nulla lex talem intensionem summam (utpote impossibilem), exigere possit, adeoque, si exigent optimas quasque actiones, esset lex ipsa pesima, utpote inobservabilis, adeoque nulla.

Ad CAPUT XI.

Legem Dei esse possibilitem, probatur ex Matth. II. vers. 30. *Jugum meum suave est, et onus meum leve.* I. Joan. V. vers. 3. *Mandata gravia non sunt.* Ergo lex, seu jugum Dei facile portatur, et mandata eius parvo negotio custodiuntur. Et certe, quis dubitat, eos servare mandata Dei, qui eum diligunt?

ut constat ex Joan. XIV. vers. 23. et XV. vers. 14. Et quamvis dilectio hujus vitæ respectu alterius beatæ imperfecta sit; tamen si vera et efficax sit, tanta saltem est, ut adimplendis preceptis graviter obligantibus sufficiat. Unde Scriptura docent aperte, aliquos servasse mandata de dilectione ex toto corde, et non concupiscendo, ut constat de Davide, Josia, Zacharia, Elisabetha, Paulo, etc. idemque est de aliis Prophetis, et Apostolis.

Idem cum SS. Patribus passim affirmat S. August. præcepta Dei esse possibilia. « Dubitare non possum (ai. lib. II. de pecc. merito, et remiss. cap. 6.), « nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse », nec Deo ad adjuvandum, quo fiat quod jubet, impossibile aliquid esse ». Et lib. de natur. et grat. cap. 69. « Eo ipso, quo firmissime creditur Deum justum et bonum impossibilia non potuisse præcipere, hinc admonetur, et in facultibus quid agamus, et in difficultibus quid petamus. Omnia quippe facilia sunt charitati, cui uni Christi sarcina levis est.

Ad CAPUT XIII.

Eadem veritas probatur rationibus. 1. Potest homo facere plus quam Deus præcipiat. Ergo multo magis potest implere præceptum. Anteced. fuse probatum, et a participationibus Lutherano-Calvinianis vindicatum est tom. II. 2. Si præcepta essent impossibilia, neminem obligant, ac per hoc præcepta non essent, cum concipi non possit, quomodo quis peccet in eo, quod vitare non potest. 3. Si lex Domini esset inobservabilis, sequeretur, Deum omni tyranno esse crudeliorum, et stultiorum, quippe qui, ab ipsis etiam amicis, tributum exigeret, quod nemo solvere posset, et leges ferret, quas sciret a nemine observandas. 4. *Christus passus est, ut justificatio legis impleretur in nobis.* Rom. VIII. v. 4. Et: *Factus est omnibus obedientibus sibi causa salutis æternæ.* Hebr. v. vers. 9. At si lex impleri non potest, ista omnia erunt frustranea. 5. Omnes vere justificati spiritum sanctum habent. At spiritus S. fructus suos profert, qui numerantur Gal. V. vers. 22. *Charitas, gaudium, castitas, etc.* Qui vero hos fructus habet, non accusatur a lege, quippe qui eam implet; unde subditur: « *Adversus hujusmodi non est lex;* quia scil. lex non habet, in quo accusat eos, qui sunt prædicti

charitate. 6. Justificati omnes ex Deo nati sunt. Joan. I. vers. 13. I. Petr. II. vers. 2. I. Joan. IV. vers. 7. *Qui autem ex Deo natus est, non peccat, sed legem impliebat.* Quod intellige de lege graviter obligante, et necessaria ad consequendam salutem. Haec apertissima Scriptura testimonia, et in iisdem fundatae rationes perspicue convinctum intentum. Nec quidquam proficit Amesius vaonis suis effugiolis, que ex supra notatis evanescent.

Ad CAPUT XIV.

I. — Objicunt hæret. Act. XV. vers. 10. Lex Mosis dicitur jugum importabile. » Resp.: Lex moralis, remota ceremoniali iudaica, non est jugum importabile habenti charitatem, et gratiam Dei, sed *jugum suave et onus leve;* et lex ceremonialis iudaica, juncta morali jugum est gravissimum, ita ut gravissimum dici possit. Quamvis enim per gratiam Dei portatum fuerit a nonnullis, tamen recte dicuntur etiam illi « portare non potuisse », quod non sine magno labore et sudore potuerunt. Hanc solutionem Amesius dissimulavit, in qua vis tota; ideoque tricarum frusta de conjunctione, aut præcisione legum ceremonialium, et moralium.

II. — Objic. Juxta Apostoli argumentationem. Galat. V. vers. 2. « Maledictus omnis, qui non permanens in omnibus, quæ scripta sunt in libro legis: Atqui nemo potest totam servare : Ergo maledictus omnis, qui ex operibus legis, id est, qui, ut legi subjectus, ex ipsius observatione justificationem querit ». Resp.: Minor illa affligitur Apostoli, cum sic subsumi debeat: Atqui nemo suis viribus, sine fide, et gratia Christi servare potest totam legem. Unde Corno. a Lapid. in Comment. ejus loci recte notat, ita magis dialecticè disponi argumentum Apostoli: Quicumque violat aliquam legem, est maledictus a lege: Atqui omnes, qui sub lege sunt, seclusi a fide, et gratia Christi, legem violent: Ergo omnes, qui sub lege sunt, sunt maledicti. Hi vero, qui sunt in fide, et gratia Christi, non sunt sub lege, sed supra legem cogentem, terrentem, punientem etc. Amesius I. Frustra opponit glossam S. Thomæ, qui revera nobis non contradicit, sed loquitur de iis, qui sub lege sunt, et legi justitiam sectantur. 2. Calumnatur, cum ait: « Bellarminum non tantum in Aposto-

lum, sed etiam in Spiritum S. esse injurium, dum argumentationem tribuit ipsi, Galatas corrigit, quæ nihil ad ipsos pertinet ». At contrarium patet ex tota Epistola, qua Galatas graviter objurgat, quod tam cito sinant se Pseudo-Apostolis transferri a veritate Evangelii Christi ad justitiam legis. Quid enim aliud inculcat Apostolus cap. I. vers. 6. cap. III. vers. 1. 2. 3. cap. IV. vers. 9. 11. 17. 19. etc. Sed Quodlibetica omnipotenti nihil est non pervium: etiam Bellarmino perspicua verba in alium sensum versat. Ubi enim is docet (quod Amesius affingit), Galatas », aut eorum Pseudo-Apostolos « omnino modum innocentiam fecisse præparationem ad remissionem peccatorum ? »

III. — Objic. Rom. VII. vers. 18. *Velle adjacet mihi, perficere autem non invenio.* Respondeo: Loquitur Apostolus de actu concupiscentiae sine consensu, quod non est peccatum. Replica Amesii, de motibus involuntariis materialiter contrariis legi Dei jam supra soluta est.

IV. — Objic. Jacob. III. vers. 2. I. Joan. I. vers. 8. *Nemo est sine peccato.* Et: *In multis offendit omnes: Quid hinc? Ergo lex Dei non est possibilis? Non hoc sequitur: immo oppositum. Si enim lex non esset observatu possibili, nulla daretur ejus transgressio. Quid enim est violare legem, quam libere ponere, quod lex vetat, et libere omittere, quod lex præcipit? Habemus ergo saltem physicam potentiam, sive auxilia physice sufficientia ad implendam totam legem. Solida etiam est responsio Bellarmini, cum dixit: Venialis non esse peccata simpliciter, sed tantum imperfecte, et secundum quid, nempe in ordine ad finem ultimum, a quo non avertunt simpliciter; ideoque in Scriptura, « peccatores, et peccatum » absolute sumptum, stat pro principali analogato, scil. mortal, quo solo avertitur homo a suo ultimo fine. Et in ordine ad hunc recte etiam Bellarm. cum S. Thoma dixit, veniale esse potius « præter, quam contra legem Dei ». Si enim hoc non accipiatur in ordine ad finem ultimum, verum non esset, ut bene etiam agnoscat Tannerus disp. IV. quest. 5. num. 40.*

Ad CAPUT XV.

Amesius: Questionem ita proponit Bellarm. quasi opera bona (juxta nostram sen-

tentiam), ex natura sua essent peccata mortalia, quod est falsissimum : sed ipsem in conclusione primi argumenti satis ostendit, non ignotum sibi fuisse, quid hac in re doceamus. Opera scilicet bona justorum, dum adhuc sunt in statu imperfectionis, esse imperfecta, et inesse peccato maculata. Hoc illud est, quod in hac causa nos affirmamus, et Bellarminus negat». Quam sit hoc splendidum mendacium Amesii, jam patet ex superius dictis, ubi ex Lutheri, Calvini, ac præcipue ex Philippi Melanchthonis apertis verbis (« Canone ecclesiastico dignis » si Luthero credimus), sole meridiano clarus ostensum est, verissimum esse, quod Amesius « falsissimum » pronuntiat. Illos enim Patriarchas Neo-Evangelicos, non vero eos, qui tunc forte necdum concepi erant, novissimos Novatores, quique paria audiendi a quo jure (vel injuria potius), cum suis Magistris gaudent; impugnando sibi sumpsit Bellarminus. Quamquam et hæc ipsa Amesii moderatio a veritate adhuc longissime abest, ut ex dicendis constabit.

Probatur ergo assertio Catholica I. ex SS. Scripturis. Job. I. vers. 22. *In omnibus his non peccavil Job labiis suis, etc.* Et ne de labiis, non vero de corde id accipiat, cap. II. vers. 3. dicitur a Deo : *Vir simplex et rectus, et recedens a malo, et adhuc retinens innocentem.* Sed hoc Veritatis testimonium Amesius nihil curat, imo aperit ei contradicit, dum damnat « peccati », quem ipse Deus innocentem pronuntiavit. « Maledictum », inquit, « diei sue », id est, « peccavit ». At, quorum est hæc glossa, nisi Rabbinorum et hereticorum? SS. Patres et Theologoi longe aliter. Videatur Pineda in cap. III. Job.

II. — Similiter David Psalm. VII. vers. 9. XVI. vers. 2. XVII. vers. 28. XXV. vers. 1. CXVIII. vers. 122. non solum opera sua iustitiae nomine ornanda censebat, sed etiam in iudicio Dei confidebat ea posse subsistere; alioqui petens *judicari secundum iustitiam suam*, damnationem pro absolutione quasiisset. Amesius frustra confutat ad Card. Contareni expositionem, que tantum agit de verbis Psal. XVII. quae si sola essent, forte substineri posset utcumque ea expositio : at, in reliquis locis directe Deum, et non hostes suos alloquuntur, ac coram illo se profitetur innocenter, et juste egisse.

III. — Matth. VI. vers. 22. ait Christus : *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit.* Et Lux. XI. vers. 36. Si

ergo corpus tuum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, et sicut lucerna fulgoris illuminabil te. Ubi sine dubio describit opus perfecte hominem ex genere suo, et ex intentione, aliisque circumstantiis ; quale opus sane Veritas pronuntiat lucidum totum, nec ullam habens partem tenebrarum. Amesius hic quasi stupens interrogat « Ergo quid? » ac deinde subiecit tria effugia, et glossas tam insulsas, et quolibeticas, ut eas pigate re ferre.

IV. — Juxta Apostolum I. Corinth. III. vers. 12. 13. sunt quedam opera supra fundamentum vera fidei ædificatae adeo bona, ut nihil omnino habeant vitii, adeoque velut aurum, argentum, lapides pretiosos in igne divini judicij probantur, et subsistunt. Amesius ait : « Aurum ipsum non semper est obryzum ». Quis nescit? At illud, quod æque ac lapides pretiosi igne divini judicij probatur, et approbatur, ideoque subsistit, quis ausit negare obryzum?

V. — Jac. III. vers. 2. dicitur : *In multis offendimus omnes.* Ergo non in omnibus omnes. Hic silet Amesius.

VI. — Scripturam passim borturat, ut non peccemus ; ad quid autem exhortari ad impossibile? Amesius : « Eadem Scripturam testari, neminem esse, qui non peccet ». Sic est; at nulla hic contradictionis, ut constat ex alibi dicti.

VII. — Eadem Scriptura testatur, *opera justorum placere Deo*; quod certe verum non est, si forent peccata mortalia, aut etiam quoquo modo vitiosa. Amesius ait : « Non placere sunt dignitate, sed in Christo ». Esto! Placent sane, quia sunt opera filii adoptivi Dei, quæ valorem trahunt ex meritis Christi. Peccata certe nec in Christo placere Deo possunt.

VIII. — Opera justorum absolute vocantur bona; Matth. V. vers. 16. I. Timoth. VI. vers. 17. Tit. III. vers. 14. Ephes. II. vers. 10. At, si essent peccata mortalia, dicenda essent potius mala, quam bona. Malum enim est ex quoamque defectu; absolute bonum non nisi ex integra causa, ut cum S. Dionys. Doctores communiter. Amesius nihil ad rem dicit.

Ad CAPUT XVII.

Eadem veritas probatur gemina ratione. Prior est, quia si opera bona justorum es-

sent omnia vitiata, et corrupta, ita ut peccata mortalia ex natura sua dici deberent; id sine dubio vel ex innata concupiscentia, vel ex defectu dilectionis Dei, vel ex admitione peccatorum venialium nasceretur (istas enim causas adversarii reddere solent); at nihil horum contaminare potest opera bona justorum : Ergo. Non I. Quia concupiscentia ipsa non est peccatum formaliter, nisi ei consentiatur : sed est infirmata, ut cum S. Augustin. lib. de perf. just. dicitur.

Nec 2. Quia minor fervor dilectionis est quidem defectus, sed non culpa, ut docet S. August. lib. de spir. et lit. cap. ult. Unde et habitualis charitas viatorum, licet compara ta charitatis beatorum sit imperfecta, absolute tamen perfecta appellatur I. Joan. II. vers. 3. et IV. vers. 12. Et a S. Augustin. lib. I. de doctr. Christ. cap. 39. Neque 3. tum, quia non necessario singulis operibus admittetur venialis peccatum, ut docent SS. Patres, et experient. Tum, quia peccatum veniale non contrariatur absolute charitati, sed tantum ejus fervori. Amesius præter inaniam verba nil reponit.

Altera ratio ducitur ab absurdis. 1. Quia, si omnia justorum opera essent peccata, consequenter etiam ipsa fidei, quo justificamur; et oratio, qua petimus remitti nobis peccata. At, nonne absurdissimum est, hominem per peccatum justificari, et quærere remissionem peccati? 2. Quomodo alias Apostolus dicere poterat : *Nihil mihi conciens sum? nullumne bonum opus fecerat?* aut ignorabat, illa ipso bona opera esse peccata mortalia? et nonne major adhuc fuisse audacia, pro ejusmodi operibus, id est, peccatis mortalibus expectare a *justo iudice coronam justitiae?* 3. Quia ipse Deus peccaret mortaliter: ipse enim *operator in nobis velle et perficere*, ut testatur Apostolus, quoties bona opera facimus. 4. Ingens injury fieret Redemptori, qui iuxta Tit. I. vers. 14. *Dedit semetipsum, ut nos mandaret sibi populum acceptabilem, etc.* 5. Sequeretur, aliquæ peccata mortalia esse bona opera adeoque posse fieri hos Lutherano-Calvinianis dignos syllogismos: *Omnia bona opera sunt facienda; aliqua peccata mortalia sunt bona opera:* Ergo. Item: Nullum peccatum mortale est faciendum: omnia bona opera sunt peccata mortalia: Ergo. 6. Denique implicatur manifesta contradictionis. Erunt enim opera bona, et non bona; digna præmio et pena; et per ea serviemus Deo, et diabolo :

Ad CAPUT XVIII.

et simul erimus filii Dei, et diaboli. Amesius ne quidem appareret haec solvere potuit, ac ideo consulstissimum putavit, palpabili mendacio statim in limine questionis effigium sibi parare, ac statum questionis per vertere.

ris præferit. Ut ergo tota hic apparet inter Apostolos antilogia pariter concilietur, et effugia hæreticorum precludantur, breviter dicendum cum Bellarmino. hic, Pererio in cap. IV. Roman. et Tannero num. 187. « Apostolum ad probandum, quod nullus justificetur a peccatis per opera sine fide, et gratia Christi facta (quod erat principale intentum Pauli), argumentari a minori ad majus hoc modo: Si Abraham, etsi iam ante justificatus, non tamen ex ejusmodi operibus, facta accessione justitiae, justificatus est; multe minus peccatores ita justificari per acquisitionem primæ gratiae poterunt: Sed prius est verum, ut ibid. ex Gen. XV. probat Apostolus: Ergo, Itaque loquitur Apostolus quidem de Abrahamo jam justificato, eumque negat augmentum justitiae per opera acquisivisse; sed non agit de operibus ex gratia; sed de operibus sine gratia Christi factis, que aut re ipsa nonnumquam fecit Abraham peccando venialiter, aut facere potuit. Unde sub conditione loquitur Apostolus cit. cap. ad Rom. *Si Abraham ex operibus, etc.* Evidem in tota ea (uti etiam ad Galatas) Epistola, justificari ex operibus opponit justificationem per fidem, et gratiam Christi; idemque est justificari per meritum operum, ex viribus nature, seu legis sine gratia factorum, adeoque nullo modo, ne quidem in radice gratia justificari. Quo sensu verissime dicitur, nos non ex operibus justificari, sive loquamur de prima justificatione (de qua Apostolus alioqui ex instituto agit), sive de secunda, a qua exemplo Abrahami ad primam, veluti a minori ad majus argumentatione, etc. » Per quam facile dissipantur Amesianæ officie.

Ad CAPUT XIX.

Præter testimonium Jac. II. habentur etiam alia, ut I. Eccl. xviii. vers. 22. *Non impediatis orare semper, et ne verearis usque ad mortem justificari;* additurque aptissima ratio: *quia merces Domini manet in æternum.* Amesius hoc transilii, taciteque agnovit evasionem Calvini esse futilem, qua voluit legendum esse: « ne differas justificari usque ad mortem ». Nempe juxta dictatus Quodlibetica.

II. — Rom. vi. vers. 19. *Exhibete membra vestra servire justitiae in sanctificationem;* ubi sine dubio non agitur de prima sanctificatione, quam in Romanis supponet Apo-

stolus, sed de ejus augmento. Amesius non habet, quod opponat, præter suam hæresim de justitia extrinsece imputata, quam supra excussum.

III. — II Corinth. VII. vers. 4. *Emundemus nos ab omni iniquitate carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Domini;* ubi docet Apostolus, per mentis, et corporis puritatem proficiendum esse quotidie ad maiorem justitiam, et sanctificationem. Est sane hoc vel maxime «ad rhombum», licet non rhombum imputationis Lutherano-Calviniane.

IV. — II Corinth. IX. vers. 10. *Augebit incrementum frugum justitiae vestre;* additique opportune Apostolus ex Psal. cxi. *Dispersit, dedit pauperibus: justitia eius manet in seculum seculi.* Sciscitur Amesius: « Ergone justificant eleemosynæ? » Resp.: Quidiu? si fiant, ut oportet, ex affectu charitatis.

V. — Joan. XIV. vers. 23. *Qui diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diligenter eum.* Hæc nova dilectio post impleta mandata quid est, nisi dilectionis, ac ita justitiae augmentum? Amesius: « Est complacientia et delectatio in benedicendo, et benefaciendo pīs ». Resp.: Hæc glossa Quodlibetica nec tantillum hædit argumentum.

VI. — Apoc. ult. vers. 11. *Qui sordidus est, sordescat adhuc; et qui justus est, justificetur adhuc.* At, qui magis sordescunt, per mala opera, et nova peccata sordescunt. *Igitur et qui magis justificantur, per bona opera, et novam obedientiam justificantur.* Amesius confutat ad « declarationem justitiae » Calvinisticam: sed hæc est violentia Quodlibetica.

Ad CAPUT XX.

Objic. I. — *Tota vita fidelium indiget remissionis peccatorum, Psal. xxxi.* » Resp.: Non hoc Psalmista eo loco vel apparenter dicit, sed glossa Calvini communisicitur; cuius mirum est, non puduisse adhuc Amesius, cum oppositum ex Psalmi Davidicis clare ostendit Bellarminus.

II. — Objic. ex Psalm. cxlii. vers. 2. *Non intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Respond.: Juxta S. Augustin. in comment. ejus loci: Homo coram Deo justificari non posset, quia ex se justitiam nullam habet; sed si quam habet, ex Deo habet. 2.

Juxta SS. Augustin. lib. de pers. just. Hieron. in epist. ad Ctesiph. et Greg. Mag. in eum psalm. refertur hoc dictum ad peccata venialia, sine quibus in hac vita esse non possumus. Non vero hinc sequitur, omnia nostra opera esse peccata, etsi absque omni peccate vivere nequeamus. 3. Juxta SS. Hilar., Hieron., Arnob., Euthym., Bernard., etc. sensus est: non posse hominem justificari, si comparetur ad Deum; non quod non sit in homine justitia vera, si absolute consideretur; sed, quia tanta est puritas, et sublimitas justitiae Dei, ut omnis hominum et Angelorum justitia, cum ea comparata, injustitia esse videatur: sicut etiam stellæ in se clarissime, tamen coram sole continuo tenebrescent. Amesius vult « amplius aliquid indicari in ipso textu: *Ne intres, etc.* » Sed cur audiremus glossatorem Puritanum museum, qui ipsis quoque S. Augustini interpretationes in alienum sensum pervertere satagit?

III. — Objic. *Non est quisquam justus in terra, qui faciat bonum et non peccet.* Eccles. VI. vers. 21. Resp.: Plus hinc non habetur quam justos viatores aliquando cadere, et peccare venialiter, juxta illud Prov. xxiv. v. 16. *Septies in die cadit justus.* Verba prossors inania reponit Amesius: qui et plane omittit illud, quo Bellarmin. siebat ex Isa. LXIV. vers. 6. (*Quasi paucus menstruat universa justitia nostræ*), plane triumphare sibi videri hæreticæ, cum eum locum semper in ore habeant. Agnoscere igitur videtur, recte

a Bellarm. ostensem esse propter tres rationes, cum locum nihil ad rem pertinere; anpuente etiam Luthero ac Calvinio.

IV. — Ex eo, quod oramus quotidie: *Sanctificetur nomen tuum: Fiat voluntas tua: Dimitte nobis debita nostra: infertur a Luthero, non omnes in omni opere peccare, quia non petimus quod habemus. Amesius hoc argumentum valde mutillavit, et aliquid reponere conatus est, ad rem non faciens.*

Resp. 1.: Argumentum retorqueri in adversarios rectissimum potest. Nam Christus non docuit nos petere, quia numquam impetratur essemus; immo promisit nos accepturos, quod petremus. Resp. 2.: Potest omnino peti aliquid etiam, quod jam habemus, nempe ejus conservatio et incrementum.

Resp. 3.: Non pro omni opere nostro (pro multis enim gratias agimus, non veniam petimus), sed pro venialibus delictis, quæ bonis operibus miscentur, dicimus: *Dimitte nobis debita nostra.* Amesius: « Hoc idem est, quod non dicimus, si removetur vox illa plena mortalis presumptionis ». Respondeo: Splendide hic primo mentiri Amesium, constat ex dictis Lutheri, Calvini, Melanchthonis, qui mortale peccatum assurunt in omni bono opere. Deinde *veniales* aliquæ culpas dicere, plenum non est mortalis presumptionis, sed negare est hæreticæ impietatis; ut constat ex concil. Milevit. canon. 6. 7. et 8, et S. Augustin. qui eos nomine totius concilii compositus.